

הרבה יותר מסנדלר

לזכרו של בן סוממרט 1985-1906

הנעליים הן האמצעי המתווך בין הרקדן לעולם המציאותי, הסובב אותו. הסוליה היא נקודת המגע בין אמן-המחול, עולמו הפנימי והמציאות האובייקטיבית, בה הוא נע, שקרשי הבימה מייצגים אותה. מעט עודף חיכוך, קצת פחות מדי התנגדות - וכל מיומנותו הוירטואוזית, כל הטכניקה שנרכשה בזיעה וכאב של שנות אימון, זוהרה מתעמעם. הסנדלר הצנוע, הבלתי נראה, עושה הנעלים, הוא ידידו או אויבו של אמן המחול. בלי ספק הבאלרינה על בהונותיה תלויה בנעליה, אבל אפילו במחול המודרני, שהשליך את נעלי-המחול מעליו כסמל המסורת המאובנת והחוקים המגבילים של העבר, מופיע לאחרונה נעול על הבימה.

בן סוממרט - שנולד אולי באופן כמעט נבואי כ־Ben Schusterman, ז.א. סנדלר - ברובע יהודי בניו-יורק, היה הרבה יותר מאשר רק נשיאה של אחת החברות הידועות ביותר בעולם לייצור נעלי-ריקוד.

הוא היה, יחד עם אישתו השניה אסטל, למוסד מוכר בעולם המחול, ובלעדיהם לא היתה הצגת בכורה, תחרות באלט או כינוס בינלאומי שלימים.

בהיותו בן 14, נכנס בן לעבוד אצל הסנדלר ממוצא איטלקי, מר קאפזיו (Capezio) כנער-משלוחים, ולמד מהזקן את כל סודות ייצור נעלי-הבאלט. היו אלה כשרונותיו המסחריים של בן, שעשו אותו ליד ימינו של קאפזיו, ולמעשה לבן מאומץ של המשפחה, ולבסוף לשותף. בשנת 1940 נתמנה בן להיות נשיא חברת קאפזיו בע"מ.

אבל הריקוד עצמו עניין את בן לא פחות מהעסקים. בשנת 1952 הוא שכנע את שותפיו לעבודה ליזום הקמת פרס־קאפזיו, שהוענק מדי שנה לאישיות בולטת בתחום המחול, שהיה ברבות הימים לאות כבוד מהחשובים ביותר. ב־1963 היה למארגן, ומאוחר יותר לחבר בדירקטוריון, של ההתאחדות למען להקות הבאלט האזוריות של ארה"ב. משפרש מעבודתו הפעילה בעסקי קאפזיו בשנת 1976, הקדיש את כל זמנו לקידום הקרן שיסד וניהל - "קרן קאפזיו".

בן נהג לדבר ללא הרף עם ידידיו הרבים ואורחיו, שהיה מזמין מדי יום להסב איתו לשולחן השמור שלו ב"בית-התה הרוסי" שברחוב 56 בניו-יורק, ומשכנע אותם בהתלהבות בחשיבות התכניות הרבות בהן עסק. היו אלה מונולוגים, שלא נזקקו

כמעט למענה, ודבריו היו מעין זרם-תודעה. היה זה בן, ששיכנע את השרות הבולאי של ארה"ב להוציא לאור סידרה של ארבעה בולים יפים לכבוד אמנות המחול; והיה זה רעיין שלו, ליחד את יום הולדתו של הכוריאוגראף הנודע נובר ל"יום המחול הבינלאומי", שנחוג כבר בארצות רבות. בשנים האחרונות ניסה בן לשכנע את מרכזי האי.טי.אי. השונים להפוך יום זה לשבוע מחול בינלאומי. הפרויקט האחרון בו עסק היתה הקמת "התאחדות המחול", שתקיף את כל הלהקות והמוסדות, המטפלים באמנות האהובה עליו.

קשריו עם ישראל היו רבים. מדי שנה היו בן ואסטל מגיעים ומשתתפים בכל אירועי המחול בארץ. הם היו חלק בלתי נפרד מעולם המחול בתל-אביב, כשם שהיו בניו-יורק. הסוממרסיים היו בין יוזמי הקמתה של הספרייה למחול בתל-אביב, ומתומכיה העיקריים. הספרייה למחול בישראל החליטה לטעת 10 עצים לזכרו של בן באחד מיערות הקרן הקיימת.

גיורא מנור